

www.raakvlak.be

AARTRIJKE (ZEDELGEM)

ENGELSTRAAT

FREDERIK ROELENS

GRIET LAMBRECHT

JAN HUYGHE

Titel: Eindrapport archeologisch vooronderzoek Engelstraat, Aatrijke (Zedelgem)

Vergunningsnummer: 2014/131

Opdrachtgever: West-Vlaamse Intercommunale (WVI) en Baron Ruzettelaan 35 8310 Brugge	VMSW Koloniënstraat 40 1000 brussel
---	---

Uitvoerder: Raakvlak

Vergunninghouder: Frederik Roelens

Auteurs: Frederik Roelens, Jan Huyghe en Griet Lambrecht

Veldmedewerkers: Kris Vanhove (kraanmachinist)

Bewaring en beheer van de geregistreerde data, vondsten en stalen: Raakvlak

Locatie/vindplaats: Engelstraat-Brugse Heirweg, Aatrijke (Zedelgem)

Projectcode: AA14ES

Kadaster: afdeling 4, sectie B, percelen 1340W, 1340X, 1341A7, 1341B6, 1341C7, 1341D6, 1341F6, 1341H6, 1341L6, 1341N6, 1341R6, 1341T6, 1341W6, 1341Y6, 1341Z5, 1342G, 1342E, 1347F, 1347G, 1347H, 1347L, 1347K, 1343B2, 1343D2, 1343Z

Periode: 16 april en 17 april 2014

Technische ondersteuning: Nico Inslegers

Metaaldetectie: Roland Decock

Onderzoeksopdracht: Archeologische evaluatie van het terrein

Aanleiding van het onderzoek: realisatie verkaveling 'Oude trambedding'

Raakvlak:

Komvest 45
8000 Brugge
T +32 [0]50 44 50 41
F +32 [0]50 61 63 67
E info@raakvlak.be
www.raakvlak.be

© Raakvlak, september 2014

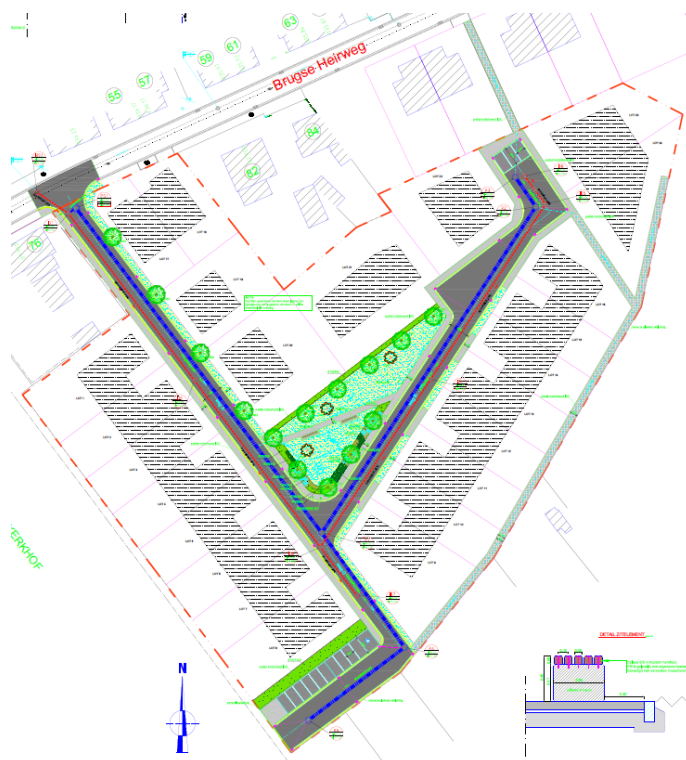
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Raakvlak.

1.	Inleiding	3
2.	Onderzoeksvragen	3
3.	Situering van het projectgebied	4
3.1.	Archeologische situering	4
3.2.	Bodemkundige situering	6
4.	Veldwerk	7
5.	Besluit	9
6.	Bibliografie	10
7.	Bijlage	10

1. Inleiding

Dit archeologisch onderzoek kadert in de geplande realisatie van een verkaveling, genaamd 'Oude trambedding', ter hoogte van de Brugse Heirweg en de Engelstraat te Aartrijke (Zedelgem). Betrokken bouwheren zijn de West-Vlaamse Intercommunale en de VMSW.

Het terrein beslaat zo'n 1.5 ha. Het westelijk deel is momenteel grasland. Het oostelijk deel was tot voor kort verwilderd en/of tuinzone. Voorafgaandelijk aan het archeologisch onderzoek werd deze zone opgeruimd en toegankelijk gemaakt.

Figuur 1: het ontwerp van de toekomstige verkaveling 'Oude trambedding'.

Het archeologisch proefonderzoek heeft tot doel het inventariseren en waarderen van het potentieel archeologisch erfgoed, dat door de geplande werken wordt verstoord. De resultaten worden geëvalueerd om de voordien ongekende, archeologische waarde van het bodemarchief in kaart te brengen en indien nodig een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving aan te bevelen.

2. Onderzoeksvragen

Het doel van dit proefonderzoek is een archeologische evaluatie van het terrein. De onderzoeksvragen die bij dit project gesteld worden zijn:

- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen (goed, gebioturbeerd, ...)?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

3. Situering van het projectgebied

3.1. Archeologische situering

Aatrijke oefent sinds oudsher aantrekking uit op de mens. Luchtfotografisch onderzoek van de Universiteit Gent situeert meerdere sporenclusters in de onmiddellijke omgeving van Aatrijke, waaronder grafcircels uit de Bronstijd, funeraire structuren uit de ijzertijd of Romeinse tijd en middeleeuwse percellering (Bourgeois, 2004)(figuur 2).

Figuur 2: gedetecteerde archeologische sporen op luchtfoto's, uitgezet op Google Earth

De traditionele focus van het archeologisch onderzoek op Aatrijks grondgebied ligt echter op de Romeinse en/of vroegmiddeleeuwse oorsprong.

Aatrijke ligt namelijk op het kruispunt van twee Romeinse *diverticula* of wegen van tweede categorie: de Steenstraat en de Zeeweg. Het tracé van de Steenstraat vertrekt van Steenvoorde (Noord-Frankrijk) en verloopt in noordoostelijke richting over Poperinge, Woumen, Werken en Aatrijke. Vanaf Aatrijke tot Brugge wordt deze verdergezet onder de naam Brugse Heirweg en Diksmuidse Heirweg. Verschillende opgravingen en de vondst van muntschatten langs het tracé hebben de Romeinse oorsprong van deze weg aangetoond (Dewilde, 2000).

In 1972 worden werken uitgevoerd aan de Steenstraat en de Zeeweg. Bij deze gelegenheid vindt Professor Hugo Thoen een bedding van grote veldsteen, met daaronder een laag zwavel, gemengd met kleine stukken veldstenen (Thoen en Vanhoutte, 2004).

In Aatrijke verloopt de weg van noordoost naar zuidwest via de Brugse Heirweg, de Engelstraat en de Steenstraat. Het projectgebied grenst aan deze weg en biedt dus een hoog potentieel voor archeologische sporen en structuren.

Het centrum van Aartrijke zelf zou ontstaan zijn als Romeinse versterking. Deze theorie is niet bewezen en evengoed is het mogelijk dat het centrum 'slechts' stamt uit de vroege middeleeuwen (inventaris bouwkundig erfgoed: 26207).

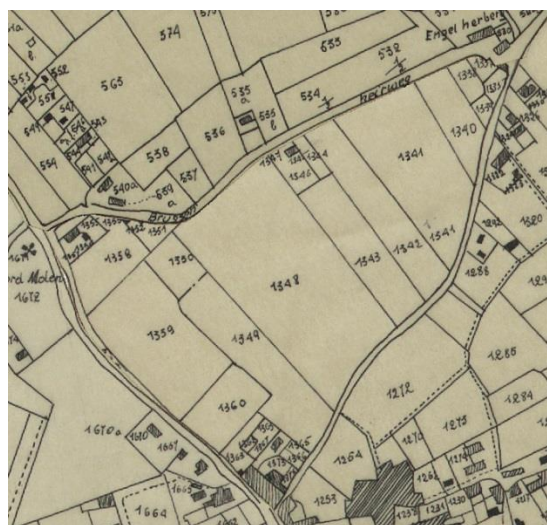
De Centrale Archeologische Inventaris vermeldt in de nabijheid van het projectgebied volgende id's: (300054): scherven Romeins aardewerk gemeld door Yann Hollevoet, (303535): de restant van een site met walgracht in de Professor Nelisstraat en (159786): site Jonkhove, een archeologisch vooronderzoek zonder resultaten (Huyghe, 2011).

In 2006 voert Raakvlak een proefsleuvenonderzoek uit op een perceel (nummer 1340c) net buiten het projectgebied, in het kader van een andere verkaveling. Dit leverde geen archeologische resultaten op. (Van Besien, 2006)

De raadpleging van enkele cartografische bronnen, met name de Kabinetskaart of Ferrariskaart (1778) en de Popp-kaart (1835), toont geen bewoning op het projectgebied.

Figuur 2: Het projectgebied op de kaart van Ferraris (1778). (Bron: www.kbr.be)

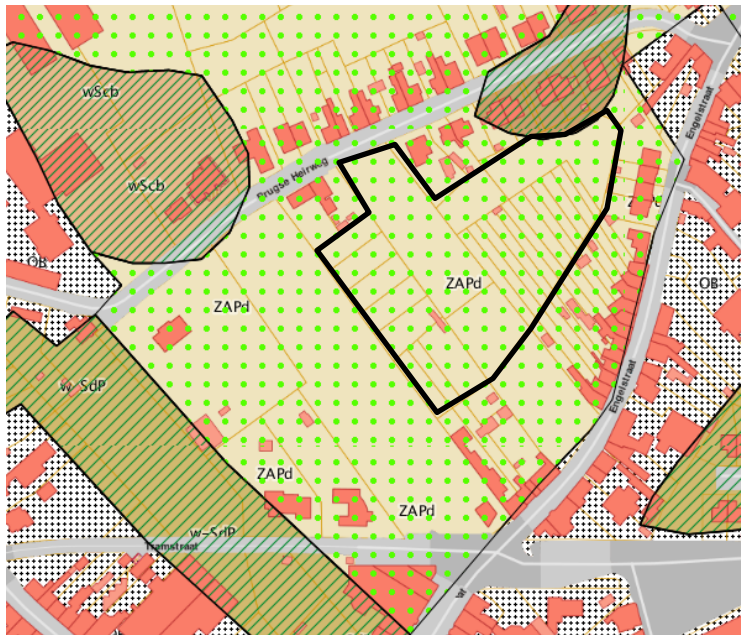

Figuur 3: Het projectgebied op de Popp-kaart (1835)

3.2. Bodemkundige situering

We bevinden ons in de Vlaamse zandstreek. Dit is een relatief laaggelegen streek waarvan de bodems afgezet zijn door poolwinden tijdens de laatste ijstijd (het Weichseliaan), zo'n 116.00 tot 11.500 jaar geleden.

Volgens de bodemverkenner is het terrein gekarteerd met de code ZAPd. Het betreft zeer droge tot matig natte zandbodem zonder profiel of met onbepaald profiel. Het suffix d duidt op een groenachtige kleur (textuur Z of S) in de diepte.

**Figuur 4: Situering van het projectgebied op de bodemkaart (zwarte polygoon).
(Bron: <http://www.agiv.be>)**

4. Veldwerk

Het veldwerk vond plaats op 16 en 17 april 2014. Het onderzoek wordt uitgevoerd door Frederik Roelens, Jan Huyghe en Griet Lambrecht. Daarnaast werd het team gedurende een halve dag aangevuld met onze vaste metaaldetectorist, Roland Decock.

Er werden verspreid over het te onderzoeken terrein twaalf sleuven getrokken. Vervolgens zijn twee kijkvensters gegraven. Zoals afgesproken werd hierbij de locatie van de toekomstige woningen maximaal vermeden. De totale onderzochte oppervlakte is 1795 m² of 12.35 %.

Tijdens het onderzoek worden alle sporen en profielen geregistreerd, gefotografeerd en ingemeten met een Trimble gps-toestel.

Figuur 5: zicht op het veldwerk

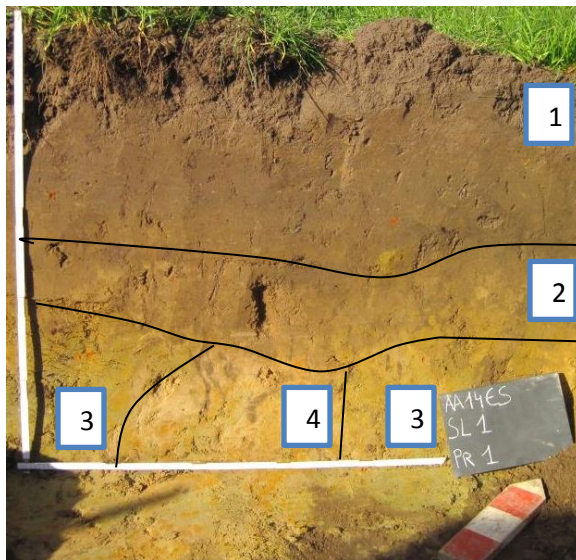
De bodemopbouw komt overeen met de gegevens van de bodemverkenner (zie 3.3), namelijk een zeer droge zandbodem zonder uitgesproken profielopbouw. De moederbodem bestaat uit gelig tot wit zand en occasioneel groenige kleibrokken. Er zitten vrij veel *veldsteenbrokken*¹ in. Het gaat om relatief harde, grijsgroene zandsteen uit het Paniseliaan (Eoceen, Tertiair) en is typisch voor de regio Torhout-Tielt.

In de bovenste pakketten valt een beperkte variatie waar te nemen, welke kan aangetoond worden met twee 'modelprofielen': profiel 1 (sleuf 1) en profiel 5 (sleuf 8).

De westkant van het terrein is goed onderhouden grasland. Onder de donkerbruine, 40 cm dikke ploeglaag (1), bevindt zich de biologisch actieve B-horizont van zo'n 20 cm dikte(2). De moederbodem is afwisselend wit zand (4) tot kleiig-silt met een groenige schijn (3).

De oostkant van het terrein daarentegen was tot voor kort verwilderd (tuintjes, braambos). De ploeglaag bestaat uit een sterk verrommeld pakket van 55cm dikte, waaronder zich de moederbodem bevindt (3-4).

¹ Deze fragmenten bleven op de akkers liggen als residueel verweringsmateriaal, vandaar de naam. (S.n., Landschapkenmerkenkaart West-Vlaanderen)

Figuur 6a: Profiel 1 in sleuf 1

Figuur 6b: Profiel 5 in sleuf 8

Er werden in totaal 15 archeologische sporen geregistreerd tijdens het proefonderzoek. In bijna alle gevallen gaat het om grachten of greppels: sporen 1 (=3), 5, 6, 9, 10(=14), 11 en 12. Een aantal van deze grachten kunnen gevolgd worden doorheen de sleuven. De oriëntatie is ofwel noord-zuid ofwel oost-west.

Gracht Spoor 10 (sleuven 7-8, 12) is met grote waarschijnlijkheid te interpreteren als een perceelsgracht. Deze bevindt zich namelijk net op de scheiding tussen het grasland en de verrommelde zone.

In gracht Spoor 5 werd één diagnostisch aardewerkfragment gevonden uit de vroege middeleeuwen. Het kijkvenster hierrond leverde geen bijkomende sporen op. Er kan opgemerkt worden dat deze gracht parallel aan de Brugse Heirweg loopt.

Twee kuiltjes zijn waarschijnlijk natuurlijk van aard: sporen 2 en 4 (restant van boomwortels). Sporen 7 en 8 kunnen geïnterpreteerd worden als twee recente paalsporen.

Figuur 7a-b: kuil Spoor 4 (sleuf 2) en greppel Spoor 6 (sleuf 4)

Figuur 8: vroegmiddeleeuwse gracht Sp.5 in kijkvenster 2

5. Besluit

- Zijn er sporen aanwezig? **Er werd een beperkt aantal sporen geregistreerd**
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen? **beide**
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen (goed, gebioturbeerd, ...)? **De sporen in het westelijke deel van het terrein zijn goed bewaard, deze in het oostelijke deel zijn in slechtere conditie ten gevolge van het recente bodemgebruik**
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren? **Niet van toepassing**
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? **Slechts één dateerbaar spoor, gracht uit de vroege middeleeuwen, wijst op off-site karakter**
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek? **Niet van toepassing**

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem, bestaande uit het aanleggen van twaalf proefsleuven en twee kijkvenster, leverde weinig relevante archeologische sporen op. Het enige dateerbare spoor betreft een gracht uit de vroege middeleeuwen. Dit wijst op off-site karakter. Gezien deze resultaten adviseert Raakvlak geen vervolgonderzoek

Dit advies is niet-bindend, de beslissing ligt bij de erfgoedconsulent van de Vlaamse overheid.

6. Bibliografie

Bourgeois, Jean, e.a. (2004) Inventarisatie van het archeologisch erfgoed van de gemeente Zedelgem op basis van luchtfotografisch onderzoek.

Dewilde, Marc (2000) Romeinse vondsten langs de Brugse Heirweg, in *Jaarboek. Spaenhiers 2000*, p. 35-50.

Huyghe, Jan en Verwerft, Dieter (2011) Resultaten archeologisch onderzoek Jonkhove, Aatrijke (Zedelgem).

Thoen, Hugo en Vanhoutte, Sofie (2004) De Romeinse wegen in het Vlaamse kustgebied . Leiden alle wegen naar Oudenburg? In: *Vlaanderen. Jaargang 53*. Christelijk Vlaams Kunstenaarsverbond.

'Aatrijke', 'Engelstraat' en 'Brugse Heirweg':

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/dibe/geheel/26207>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/dibe/geheel/26218>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/dibe/geheel/26211>

<http://cai.erfgoed.net>

<http://www.giswest.be/topografische-kaarten-ngi>

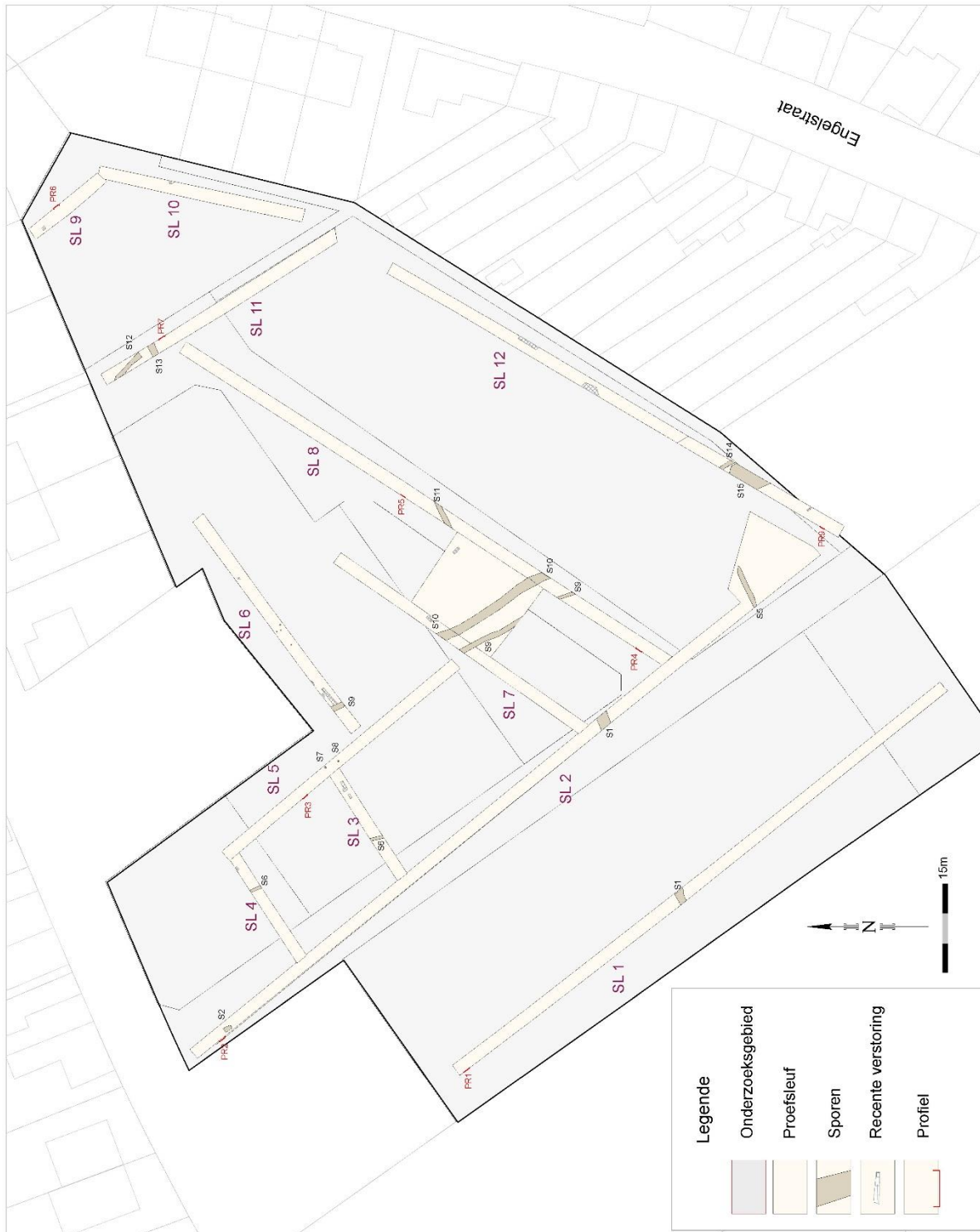
http://www.kbr.be/collections/cart_plan/ferraris/ferraris_nl.html

7. Bijlage

Allesporenplan

Sporenlijst

Fotolijst

Zie HD-versie in bijlage

spoonnr	Sleuf	Interpretatie	Datering	Onschrijving	Inclusies	Afmetingen (in m)	coupe	diepte spoor	tekenblad	Gelijk aan
1	1,2	gracht	onbepaald	langwerpig scherp afgelijnd spoor, librgr, zand, in slz	geen	1,25 breed	n			
2	2	kuil	onbepaald	duidelijk tweeledig	enkele HK-spikkels	0,75 x 1,30	n			
3	2	gracht	onbepaald	ovaal, scherp afgelijnd, ligr spoor	geen		n			spoor 1?
4	2	kuil	onbepaald	langwerpig scherp afgelijnd spoor, librgr, zand			n			
5	2	kuil	onbepaald	afgerond vierkant spoor, br en dbr gevlekt, deels in o-sleufwand	bioturbatie		n			
6	2	greppel	vroeg-me	langwerpig scherp afgelijnd spoor, librgr, zand	enkele HK-spikkels, aardewerk	0,50 breed	n			
7	3,4	greppel	onbepaald	langwerpig scherp afgelijnd spoor, librgr, zand	geen	0,50 breed	n			
8	5	paalspoor	onbepaald	zeer scherp afgelijnd, afgerond spoortje, dbr, zand	geen	0,30 x 0,30	n			
9	5	paalspoor	recent	zeer scherp afgelijnd, vierkant spoortje, dbr, zand	geen	0,25 x 0,25	n			
10	6,7,8	gracht	recent?	scherp afgelijnd spoor, librgr, zand	plantenwortels	0,80 breed	n			
11	7,8	perceelsgracht	onbepaald	langwerpig scherp afgelijnd spoor, op overgang percelen	plantenwortels	2 breed	n			
12	8	gracht	onbepaald	langwerpig scherp afgelijnd spoor, librgr, zand	geen	1,5 breed	n			
13	11	gracht	onbepaald	langwerpig scherp afgelijnd spoor, vervaagt in o-richting	geen	0,60 breed	n			
14	11	gracht of natuurlijk	onbepaald	breed, langwerpig spoor, bruin, zand	geen	1 breed	n			
15	12	gracht	onbepaald	idem 9	geen	0,75 breed	n			spoor 10?
16	12	natuurlijk	onbepaald	breed, langwerpig spoor, bruin, zand	geen	5,30 breed	n			

beschrijving		aantal foto's	bestandsnaam
sleuf	spoor/profiel/overzicht		
1	Sp.1	3	AA14ES sl1-1(x).JPG
1	overzicht	2	AA14ES sl1-overz(x).JPG
1	P1	3	AA14ES sl1-P1(x).JPG
2	Sp.1	3	AA14ES sl2-1(x).JPG
2	Sp.2	4	AA14ES sl2-2(x).JPG
2	Sp.3	4	AA14ES sl2-3(x).JPG
2	Sp.4	4	AA14ES sl2-4(x).JPG
2	Sp.5	3	AA14ES sl2-5(x).JPG
2	overzicht	2	AA14ES sl2-overz(x).JPG
2	P2	3	AA14ES sl2-P2(x).JPG
3	Sp.6	3	AA14ES sl3-6(x).JPG
3	overzicht	1	AA14ES sl3-overz(x).JPG
4	Sp.6	3	AA14ES sl4-6(x).JPG
4	overzicht	2	AA14ES sl4-overz(x).JPG
5	Sp.7	2	AA14ES sl5-7(x).JPG
5	Sp.8	2	AA14ES sl5-8(x).JPG
5	P3	2	AA14ES sl5-P3(x).JPG
6	overzicht	2	AA14ES sl6-overz(x).JPG
7	Sp.9	4	AA14ES sl7-9(x).JPG
7	overzicht	2	AA14ES sl7-overz(x).JPG
8	Sp.10	1	AA14ES sl8-10(x).JPG
8	Sp.11	2	AA14ES sl8-11(x).JPG
8	Sp.9	1	AA14ES sl8-9(x).JPG
8	overzicht	3	AA14ES sl8-overz(x).JPG
8	P4	3	AA14ES sl8-P4(x).JPG
8	P5	3	AA14ES sl8-P5(x).JPG
9	overzicht	2	AA14ES sl9-overz(x).JPG
9	P6	3	AA14ES sl9-P6(x).JPG
10	overzicht	2	AA14ES sl10-overz(x).JPG
11	Sp.12	2	AA14ES sl11-12(x).JPG
11	Sp.13	2	AA14ES sl11-13(x).JPG
11	P7	2	AA14ES sl11-P7(x).JPG
12	Sp.14 en 15	2	AA14ES sl12-14 en 15(x).JPG
12	overzicht	3	AA14ES sl12-overz(x).JPG
12	P8	3	AA14ES sl12-P8(x).JPG
12	P9	2	AA14ES sl12-P9(x).JPG
kv 2-12	overzicht	5	AA14ES kv sl2-12-overz(x).JPG
kv 2-12	Sp.5	2	AA14ES kv sl2-12-sp5(x).JPG
kv 7-8	overzicht	4	AA14ES kv sl7-8-overz(x).JPG
kv 7-8	Sp.9	2	AA14ES kv sl7-8-sp9(x).JPG
totaal	overzicht	12	AA14ES overzicht terrein(x).JPG

